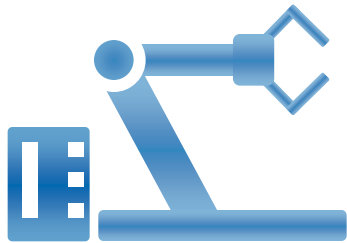

Automatyka i robotyka przemysłowa

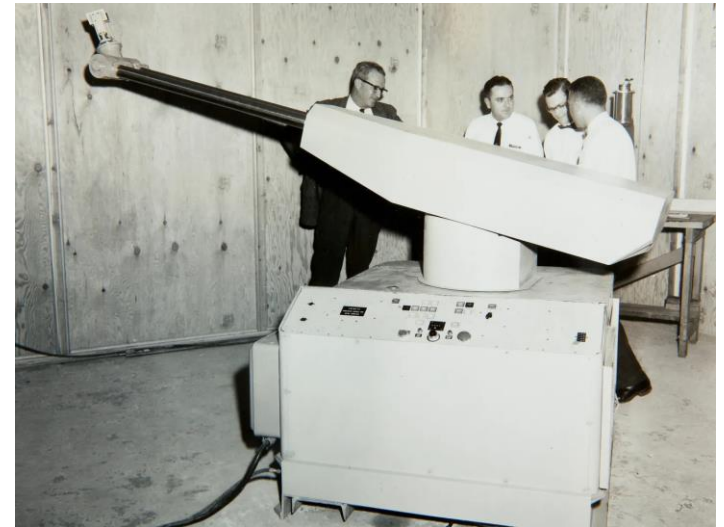

Podstawy robotyki

roboty przemysłowe – pojęcia podstawowe
zastosowania robotów w przemyśle
przeгляд podstawowych zagadnień robotyki

Krótką historia robotyki

- 1947 pierwszy teleoperator z serwonapędem elektrycznym;
- 1949 pierwsze badania nad obrabiarkami sterowanymi numerycznie;
- 1954 pierwszy patent dotyczący robotyki w Wielkiej Brytanii (nr.781465);
- 1955 pierwszy programowalny robot zaprojektowany przez Georg'a Devola;
- 1956 Joseph Engelberg (student fizyki na Uniwersytecie Columbia) kupuje prawa do robota Devola, powstaje firma Unimation;
- 1958 pierwszy prototyp robota Unimate zainstalowany w fabryce General Motors;
- 1961 pierwszy seryjny robot Unimate zainstalowany w fabryce General Motors;
- 1962 pierwszy patent dotyczący robotów w USA (nr.2,998,237), złożony przez Georg'a Devol'a;
- 1963 pierwszy robot przemysłowy firmy Versatran;
- 1964 pierwszy robot malarski Tralfa zainstalowany w fabryce w Norwegii;
- 1969 General Motors rozpoczyna montaż nadwozi Chevrolet'a Vega przy pomocy robotów Unimate.

Robotyzacja

Wprowadzenie do procesu produkcyjnego manipulatorów, robotów i urządzeń pomocniczych, które wykonują operacje z ograniczonym udziałem lub bez udziału człowieka. Robotyzacja może dotyczyć zarówno procesów technologicznych (obróbka mechaniczna, cieplna, montaż, itp.) jak i procesów pomocniczych (dostarczenie materiałów, odbiór wyrobów gotowych, magazynowanie, kontrola jakości).

Robotyka

Dziedzina nauki i techniki zajmująca się robotami, ich projektowaniem, sterowaniem, pomiarami zachowań, zastosowaniami i eksploatacją.

EN ISO 8373:2021 Robotyka - terminologia

Norma międzynarodowa wprowadzająca terminologię oraz definicje pojęć dotyczących robotyki. Ostatnia polska wersja tej normy PN-EN ISO 8373:2001 (Roboty przemysłowe – Terminologia) została wycofana. Pozostałe normy związane z robotyką:

- **ISO 9409-1 i 2:** Sterowanie robotami przemysłowymi – interfejsy mechaniczne
- **ISO 9787:** Roboty i urządzenia robotyczne – Układy współrzędnych i ruchy
- **ISO 10218-1 i 2:** Roboty i urządzenia robotyczne – Wymagania bezpieczeństwa dla robotów przemysłowych

Robot

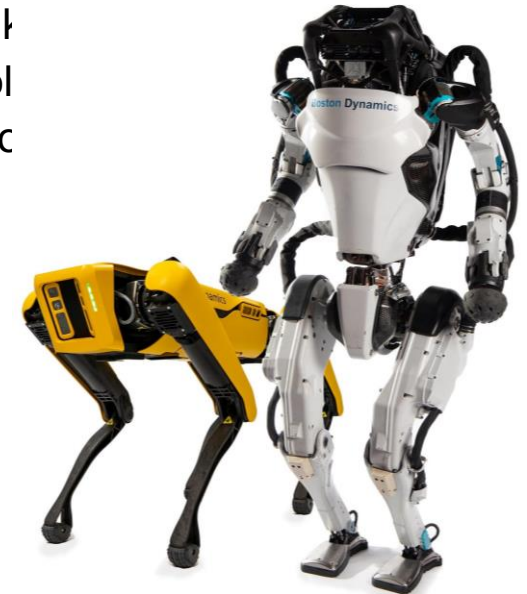
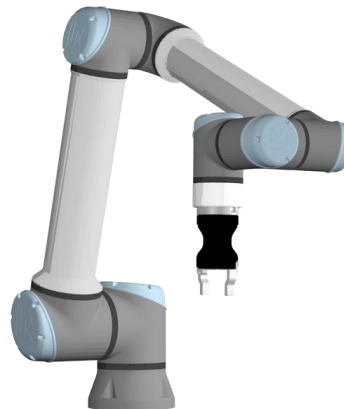
Mechanizm programowalny (z uwzględnieniem systemu sterowania) o pewnym stopniu autonomii, wykonujący zadania lokomocyjne, manipulacyjne lub pozycjonujące.

Autonomia

Zdolność do wykonywania zadań bez interwencji człowieka (w oparciu o aktualny stan i odczyty czujników). Stopień autonomii można ocenić na podstawie jakości podejmowania decyzji i niezależności od człowieka

Układ sterowania, Kontroler robota

Elementy sprzętowe i programowe realizujące sterowanie logik i napędami oraz funkcje umożliwiające monitorowanie i kontrol zachowania robota oraz jego interakcji i komunikacji z innymi c i ludźmi w jego otoczeniu.

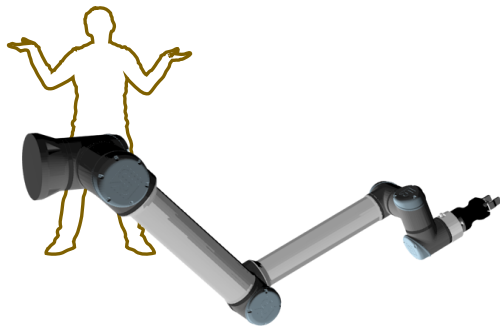
Technologia robotyczna

Wiedza praktyczna powszechnie stosowana w projektowaniu robotów lub ich systemów sterowania, szczególnie w celu zwiększenia ich stopnia autonomii.

Urządzenie robotyczne

Mechanizm opracowany w technologii robotycznej, ale nie posiadający wszystkich cech robota (np. brak autonomii).

Przykłady urządzeń robotycznych

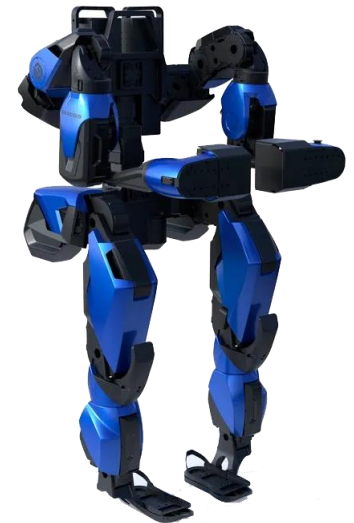
Teleoperator
(manipulator zdalny)

Urządzenie haptyczne
(urządzenie dotykowe)

Efektor

Egzoszkielec

Robot przemysłowy

Automatycznie sterowany, reprogramowalny, uniwersalny manipulator, programowany w trzech lub więcej osiach, który może być zamocowany na stałe albo na platformie mobilnej, przeznaczony do zastosowania w aplikacjach automatyki przemysłowej.

Robot przemysłowy zawiera:

- manipulator, wraz z napędami
- układ sterowania
- środki do uczenia i/lub programowania w tym interfejsy komunikacyjne.

System robota przemysłowego, System robota

System złożony z robota przemysłowego, efektora, czujników i wyposażenia efektorów (np. systemów wizyjnych, dozowników kleju, kontrolerów zgrzewania) potrzebnych do realizacji zamierzonego zadania, oraz programu.

EN ISO 8373:2021 – Budowa mechaniczna robota

Efektor

Urządzenie mocowane do interfejsu mechanicznego robota umożliwiające wykonanie zadania postawionego przed robotem.

Chwytek

Efektor przeznaczony do chwytania i przytrzymywania.

Interfejs mechaniczny

Powierzchnia montażowa na końcu manipulatora, do której mocowany jest efektor.

Przykłady

chwytek

pistolet spawalniczy

pistolet natryskowy

Typ	Zastosowanie	Przykłady
2-palczaste	chwyt obiektów o regularnych kształtach	
3-palczaste	chwyt obiektów o zróżnicowanych kształtach i rozmiarach	
podciśnieniowe	chwyt obiektów o nieregularnych kształtach	

Typ	Zastosowanie	Przykłady
magnetyczne	transport elementów ferromagnetycznych	
specjalizowane	transport elementów o nietypowych kształtach lub rozmiarach	

Przykłady manipulatorów przemysłowych

Fanuc
R-2000 iC

Universal Robots
UR 10e

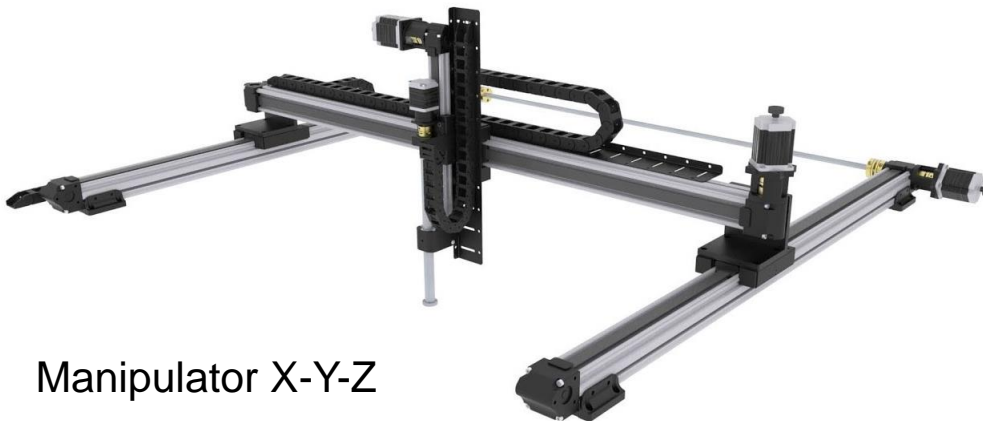
KUKA
KR3 R540

Adept Cobra s600
SCARA

Manipulator X-Y-Z

Zastosowania robotów przemysłowych

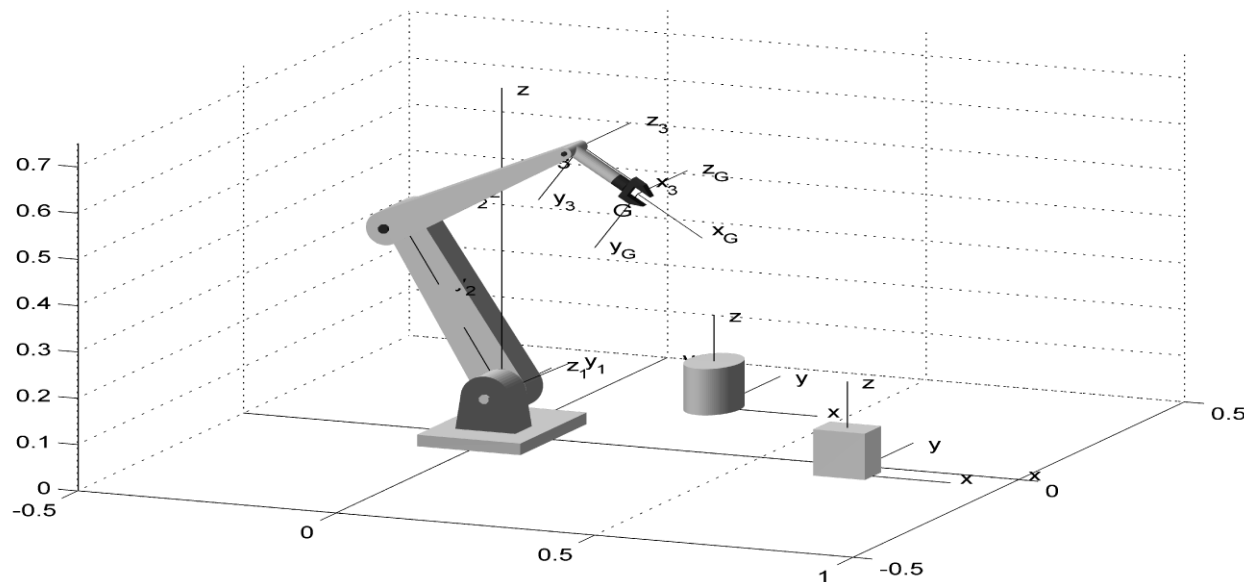

- ❑ Montaż, demontaż
- ❑ Malowanie, klejenie, dozowanie
- ❑ Polerowanie
- ❑ Pakowanie, paletyzacja
- ❑ Kontrola jakości
- ❑ Obsługa maszyn
- ❑ Spawanie
- ❑ Etykietowanie
- ❑ Podnoszenie i odkładanie
- ❑ Analizy i testy laboratoryjne

Podstawowe zagadnienia robotyki – opis pozycji i orientacji

Opis robota i jego otoczenia musi uwzględniać położenie i orientację wielu obiektów w przestrzeni trójwymiarowej. Obiektami tymi są człony manipulatora, przedmioty i narzędzia którymi robot operuje, oraz inne obiekty znajdujące się w jego otoczeniu.

W celu opisanie pozycji i orientacji ciała w przestrzeni należy związać z ciałem lokalny układ współrzędnych, a następnie opisać pozycję i orientację tego układu względem globalnego układu odniesienia. Często zachodzi również potrzeba opisanie jednego lokalnego układu współrzędnych względem innego układu lokalnego, stąd też niezbędne jest przekształcenie pozwalające na przejście z jednego układu odniesienia do drugiego.

Podstawowe zagadnienia robotyki – proste zadanie kinematyki

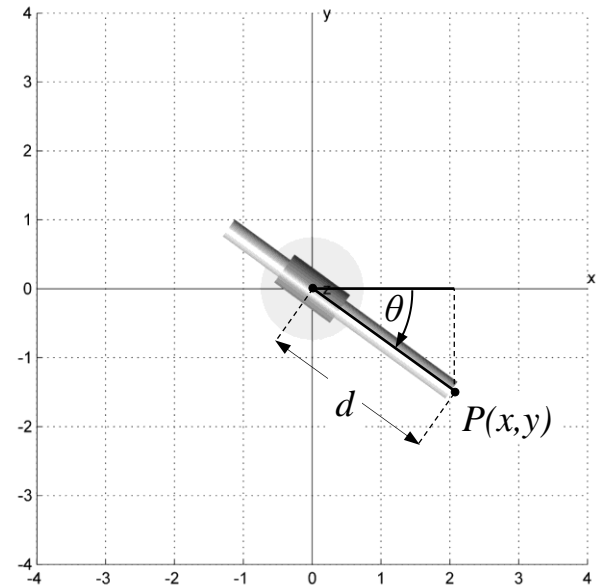
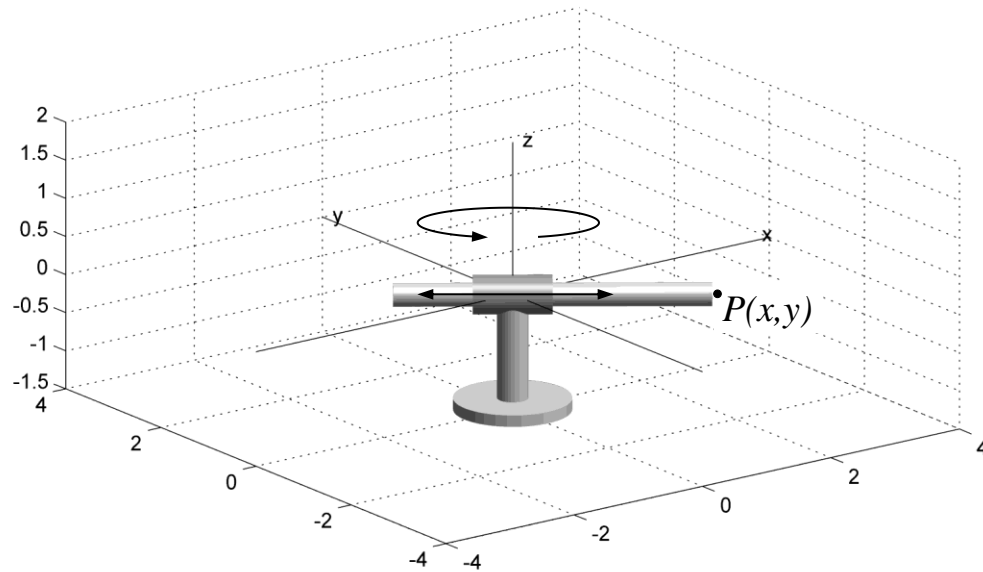
Kinematyka jest nauką zajmującą się badaniem ruchu bez uwzględnienia sił ten ruch wywołujących. W ramach kinematyki badane są położenia prędkości, przyspieszenia i wyższe pochodne zmiennych położenia. Przedmiotem kinematyki manipulatorów są wszystkie geometryczne i czasowe właściwości ruchu.

Dla potrzeb badań kinematyki mechanizmu, zakłada się, że roboty składają się z członów sztywnych (odkształcenia brył są pomijalne), połączonych w sposób umożliwiający względny ruch sąsiadujących ze sobą elementów. Każde połączenie ma jeden stopień swobody (pojedynczą oś ruchu), połączenia o większej liczbie osi opisuje się jako kilka połączeń podstawowych. Na końcu łańcucha członów manipulatora znajduje się człon roboczy (efektor) odpowiedni do zastosowania robota (chwytnik, elektromagnes, pistolet malarski, itp.).

Proste zadanie kinematyki polega na obliczeniu pozycji i/lub orientacji członu roboczego manipulatora (układu związanego z tym członem) na podstawie informacji o konfiguracji (wzajemnym położeniu) członów tworzących manipulator. Zazwyczaj pozycja członu roboczego jest wyrażana względem układu podstawy

Proste zadanie kinematyki – przykład

Dany jest manipulator o dwóch połączeniach: obrotowym i przesuwным (typ RP). Połączenie obrotowe umożliwia obrót wokół osi prostopadłej do podstawy, połączenie przesuwne pozwala na wysunięcie ramienia wzdłuż osi równoległej do podstawy – manipulator pracuje w jednej płaszczyźnie.

Zadanie: znając kąt obrotu θ oraz wysunięcie ramienia d obliczyć położenie końcówki roboczej (współrzędne punktu P) w płaszczyźnie XY.

Dane: θ, d

Szukane: x, y

$$\cos(\theta) = \frac{x}{d}, \quad \sin(\theta) = \frac{y}{d}, \quad \text{stąd:}$$

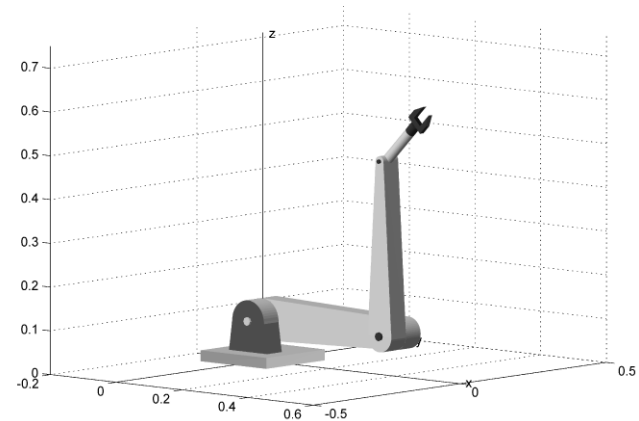
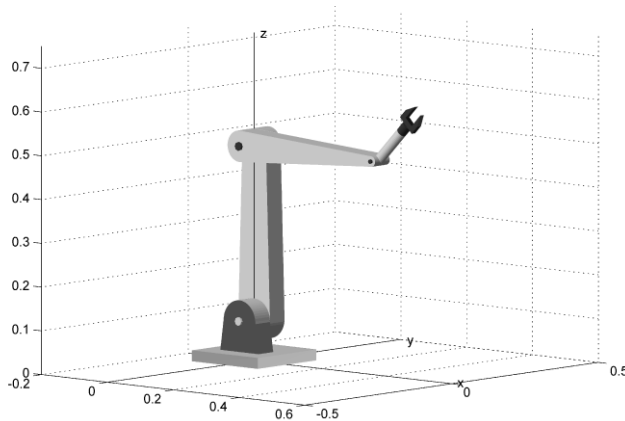
$$x = d \cos(\theta), \quad y = d \sin(\theta)$$

Podstawowe zagadnienia robotyki – odwrotne zadanie kinematyki

Odwrotne zadanie kinematyki polega na określeniu konfiguracji manipulatora umożliwiającej osiągnięcie zadanej pozycji i/lub orientacji członu roboczego.

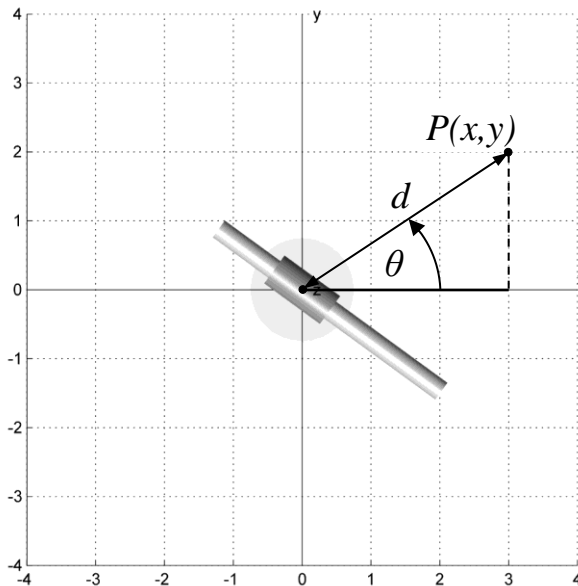
Problemy związane z odwrotnym zadaniem kinematyki:

- ze względu na nieliniowość równań kinematyki rozwiązanie na ogół trudne,
- w określonych przypadkach rozwiązanie nie istnieje w jawnej postaci (pomimo istnienia konfiguracji umożliwiającej osiągnięcie zadanej pozycji),
- w przypadku robotów o dużej liczbie połączeń ruchowych rozwiązanie może nie być jednoznaczne (istnieje wiele rozwiązań),
- dla pewnych punktów w otoczeniu robota rozwiązanie nie jest możliwe w żadnej postaci (nie istnieje konfiguracja pozwalająca na osiągnięcie zadanej pozycji).

Odwrotne zadanie kinematyki – przykład

Dany jest manipulator RP o jednym połączeniu obrotowym i jednym przesuwным (patrz: proste zadanie kinematyki). Należy wyznaczyć kąt obrotu θ oraz wysunięcie ramienia d , które pozwolą na osiągnięcie przez końcówkę roboczą określonego punktu P w położonego w płaszczyźnie XY.

Dane: x, y Szukane: θ, d

Jeżeli $x \neq 0$, to:

$$\operatorname{tg}(\theta) = \frac{y}{x}$$

stąd:

$$\theta = \operatorname{arctg}\left(\frac{y}{x}\right)$$

$$d = \sqrt{x^2 + y^2}$$

Uwaga: rozwiązanie istnieje jeżeli odległość punktu P od początku układu współrzędnych jest mniejsza lub równa od zasięgu ramienia manipulatora (maksymalnej dozwolonej wartości d).

Podstawowe zagadnienia robotyki – generowanie trajektorii

Generowanie trajektorii polega na określeniu przebiegu czasowego przemieszczeń, prędkości i przyspieszeń opisujących ruch każdego członu manipulatora, który umożliwi pożądany ruch efektora w celu wykonania określonego zadania.

Podstawowe typy zadań robota

1. Przemieszczenie efektora do określonego położenia w przestrzeni roboczej (np. przeniesienie detalu).
2. Przemieszczenie efektora wzdłuż pewnej ścieżki zadanej w przestrzeni roboczej (np. montaż, zadania typu peg-on-hole)
3. Przemieszczenie efektora z wzdłuż ścieżki z zachowaniem określonej prędkości (np. spawanie, malowanie).

